

Rakamlarla Uluslararası Doğrudan Yatırımlar Ödemeler Dengesi İstatistikleri | Mayıs 2023

Sayı 90 | Son Güncelleme: 11 Temmuz 2023

İÇİNDEKİLER

1	Yönetici Özeti
2	Yerel Trendler
3	Küresel Trendler
4	Ek Tablolar

1 Rakamlarla UDY: Ödemeler Dengesi İstatistikleri | Mayıs 2023

Yönetici Özeti

Yerel Trendler

- Temmuz 2023'te paylaşılan son verilere göre, 2023'ün Mayıs ayında, Türkiye, **yatırım sermayesi girişleriyle 321 milyon dolar, yabancı uyruklulara gayrimenkul satışı yoluyla 356 milyon dolar** değerinde Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) girişi kaydetti. Yatırım tasfiyelerinin 16 milyon dolar, borçlanma araçlarının 52 milyon değerinde aşağı yönde etkilemesiyle, **toplam UDY girişi 609 milyon dolar** olarak gerçekleşti.
- 2023 yılının ilk beş ayında**, geçen yılın aynı dönemine kıyasla **%16'lık bir düşüşle 4,4 milyar dolar** düzeyinde UDY girişi gerçekleşti.
- 2002'den bu yana**, Türkiye'ye **257 milyar doların üzerinde bir UDY girişi** gerçekleşti.
- Hizmet sektörü özellikle de **toptan ve perakende ticaret** ile **gayrimenkul faaliyetleri** Mayıs ayındaki yatırım sermayesi girişlerinin sektörel kompozisyonunda sırasıyla %23 ve %11'lik paylarıyla öne çıktı. **Makine ve teçhizat imalatı**, yatırım sermayesi girişlerinde en çok yatırımın gerçekleştiği üçüncü sektör oldu (%10).
- 2023'ün Mayıs ayında, **AB-27** ülkeleri, %64'lük payları ile Türkiye'ye gelen **yatırım sermayesi girişlerinin en büyük kaynağı** olmaya devam etti. Bununla birlikte, Amerika kıtası spesifik olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yatırım sermayesi girişlerinde kayda değer bir pay aldı (%11).
- Türkiye'ye gelen yatırım sermayesi girişlerinin ilk dört kaynağı arasında **Hollanda** toplamın %25'ini oluştururken, Hollanda'yı %14 ile **Almanya**, %11 ile **İrlanda** ve %11 ile **ABD** izledi.

Küresel Trendler - UNCTAD Dünya Yatırım Raporu 2023

- Yeni paylaşılan UNCTAD Dünya Yatırım Raporu, 2022 yılında **küresel UDY akışlarının %12'lik önemli bir düşüşle** pandemi öncesi seviyesinin altına indiğini gösteriyor. **Gelişmekte olan ülkelere gerçekleşen UDY girişlerinde sınırlı bir büyüme** yaşanırken özellikle Brezilya, Arjantin, Çin, Kolombiya, Şili ve Mısır gibi ülkelerde belirgin artışlar görüldü.
- Genel düşüşe rağmen, **Küresel Değer Zincirleri, yenilenebilir enerji ve yarı iletkenlerle bağlantılı sektörlerde** yatırım projelerinde bir artış olduğu gözlemleniyor.
- Sıfırdan yatırımlarındaki olumlu ivmeyle birlikte **2023 yılı için temkinli bir iyimserlik** öne çıkarken, **SKA'larla ilgili yatırım açığı** hala kapanmamış durumda.

İÇİNDEKİLER

1

Yönetici Özeti

2

Yerel Trendler

3

Küresel Trendler

4

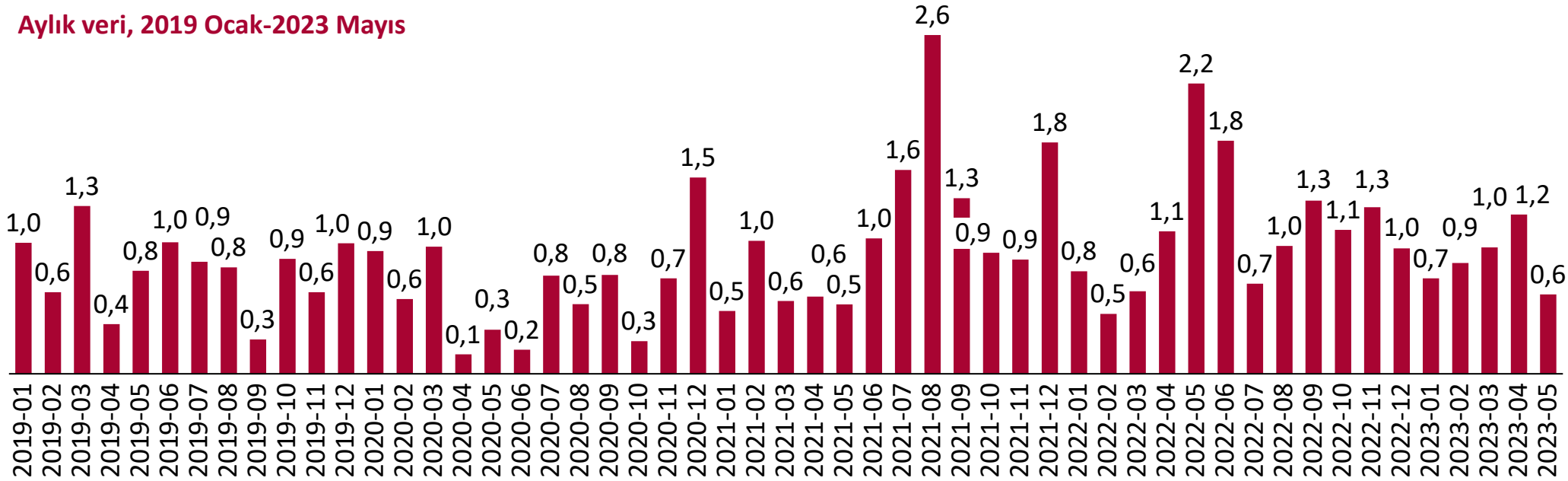
Ek Tablolar

2 Temmuz ayında açıklanan son veriler, 2023'ün Mayıs ayında 609 milyon dolarlık bir UDY girişine işaret ediyor

Türkiye'ye gerçekleşen UDY girişi, milyar \$

Öne çıkan noktalar

Aylık veri, 2019 Ocak-2023 Mayıs

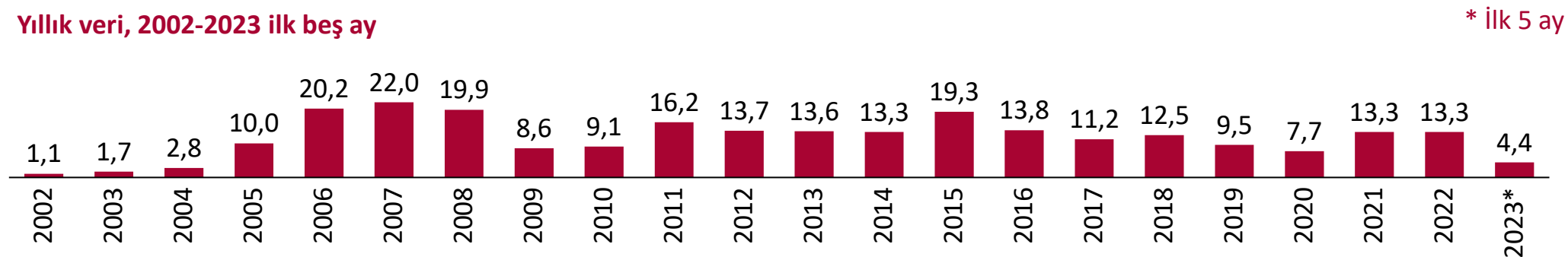
Temmuz ayında açıklanan son verilere göre, **2023'ün Mayıs ayında 609 milyon dolar değerinde Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) girişi** kaydedildi.

2023 yılının ilk beş ayında, geçen yılın aynı dönemine kıyasla **%16'lık bir düşüşle 4,4 milyar dolar** düzeyinde UDY girişi gerçekleşti.

Mayıs ayında çekilen UDY, **carî açığın %8'ine** karşılık geldi.

2002'den bu yana, Türkiye'ye 257 milyar doların üzerinde bir UDY girişi gerçekleşti.

Yıllık veri, 2002-2023 ilk beş ay

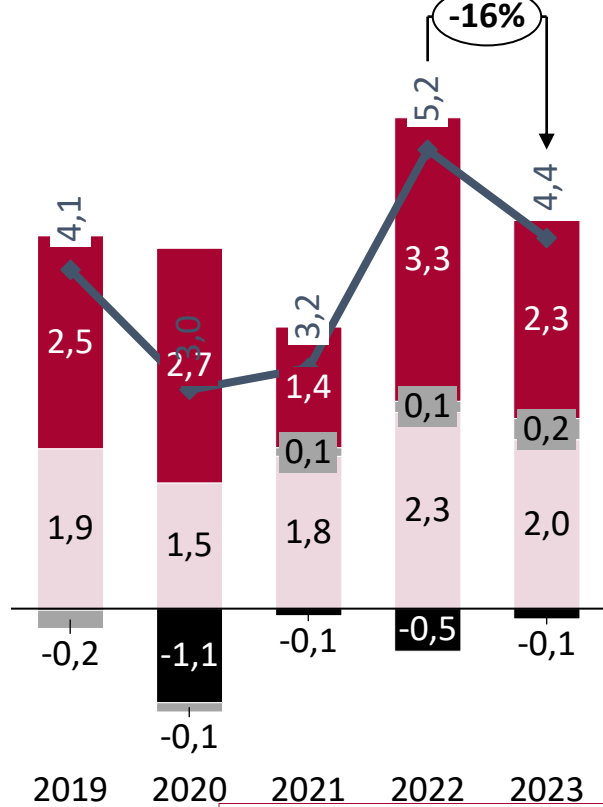
* ilk 5 ay

2 2023'ün Mayıs ayında yatırım sermayesi girişleri 321 milyon dolar, gayrimenkul alımları 356 milyon dolar katkı sağladı

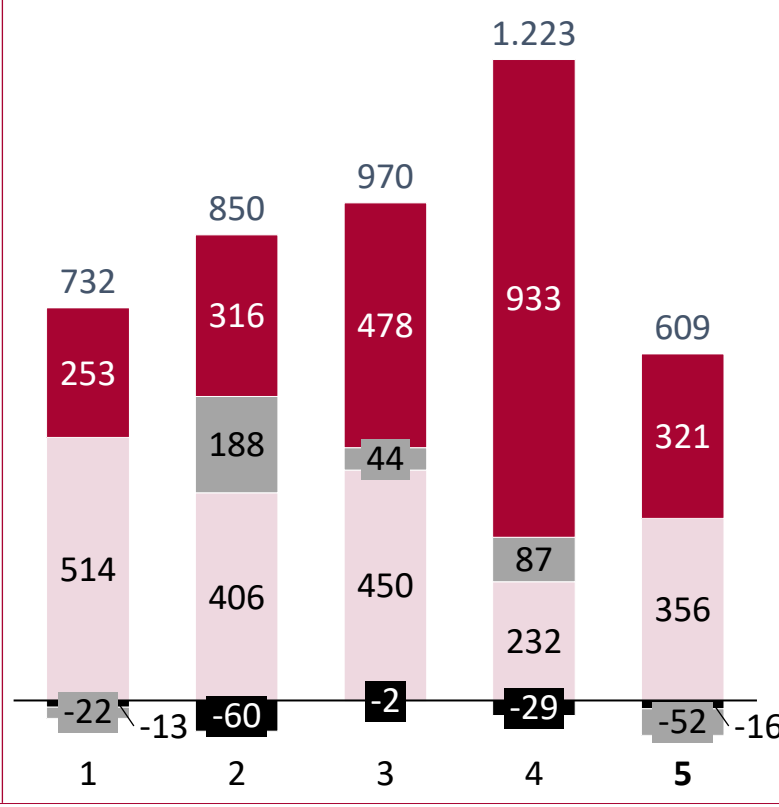
Türkiye'ye gerçekleşen UDY girişlerinin dağılımı

Öne çıkan noktalar

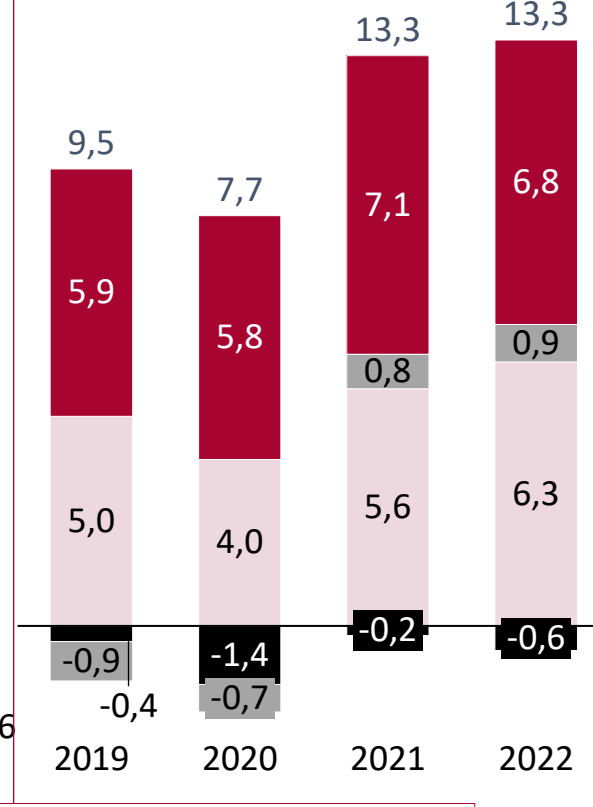
Her yılın ilk beş ayı, milyar \$

2023 aylık, milyon \$

Yıllık veri, milyar \$

Yatırım sermayesi girişi Tasfiye Borçlanma araçları* Net gayrimenkul Toplam

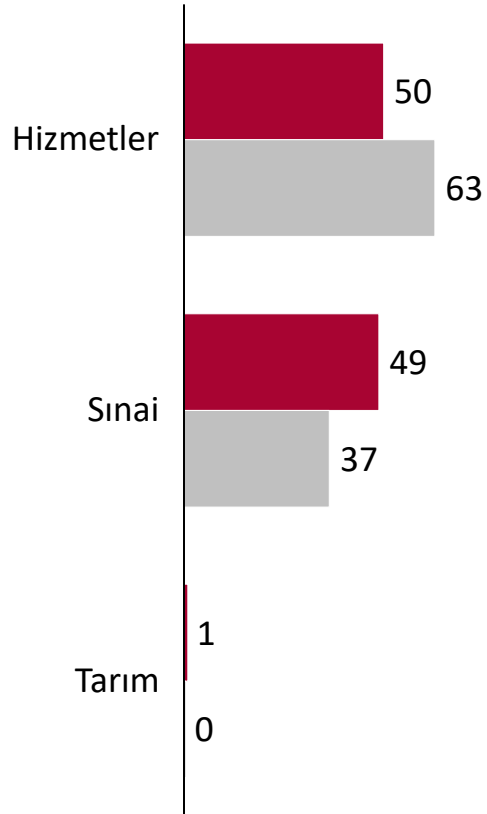
2023'ün Mayıs ayında, Türkiye, **yatırım sermayesi girişleriyle 321 milyon dolar, yabancı uyruklulara gayrimenkul satışı yoluyla 356 milyon dolar** değerinde UDY girişi kaydetti. Yatırım tasfiyelerinin 16 milyon dolar, borçlanma araçlarının 52 milyon değerinde aşağı yönde etkilemesiyle, toplam UDY girişi 609 milyon dolar olarak gerçekleşti. 2023 yılının ilk 5 ayında gayrimenkul satışları, toplam UDY girişlerinin %45'ini oluşturdu.

2 Toptan ve perakende ticaret, gayrimenkul ve makine, Mayıs ayındaki yatırım sermayesi girişlerinde öne çıkan sektörler oldu

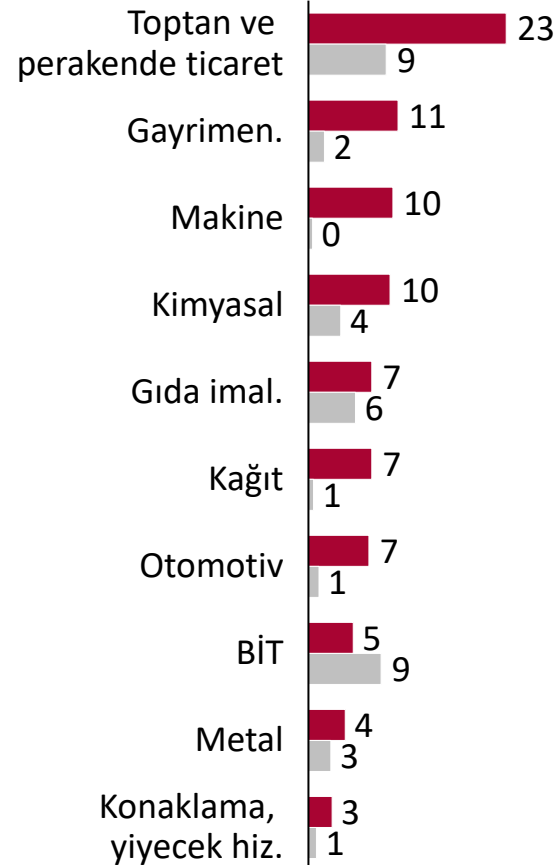
Yatırım sermayesi şeklinde Türkiye'ye gelen UDY'nin sektörel dağılımı

Öne çıkan noktalar

Ana sektörlere göre dağılım, Mayıs 2023, %

İlk 10 sektör, Mayıs 2023, %

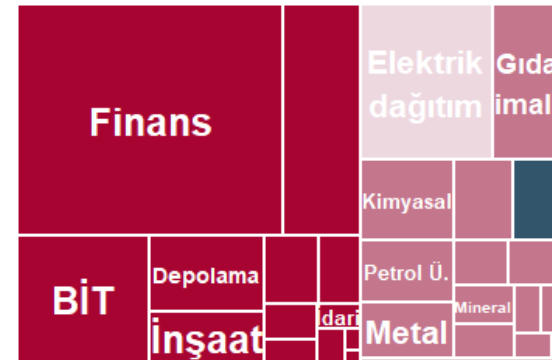

■ Mayıs 2023 ■ 2002-2022 kümülatif

Treemap - 2023 ilk beş ay

Treemap - 2002-2022 kümülatif

Hizmet sektörü **toptan ve perakende ticaret ve gayrimenkul faaliyetleri ile** Mayıs ayındaki yatırım sermayesi girişlerinin sektörel kompozisyonunda sırasıyla %23 ve %11'lik paylarla öne çıktı.

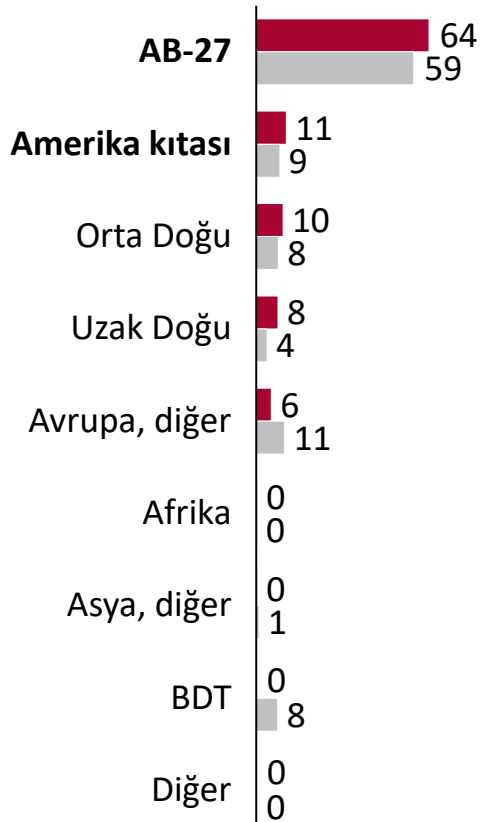
Mayıs ayında **makine ve teçhizat imalatı**, yatırım sermayesi girişlerinde en çok yatırımın gerçekleştiği üçüncü sektör oldu (%10).

2 Mayıs ayında Türkiye'ye gelen yatırım sermayesi girişlerinde Hollanda öne çıkarken Hollanda'yı, Almanya, İrlanda ve ABD takip etti

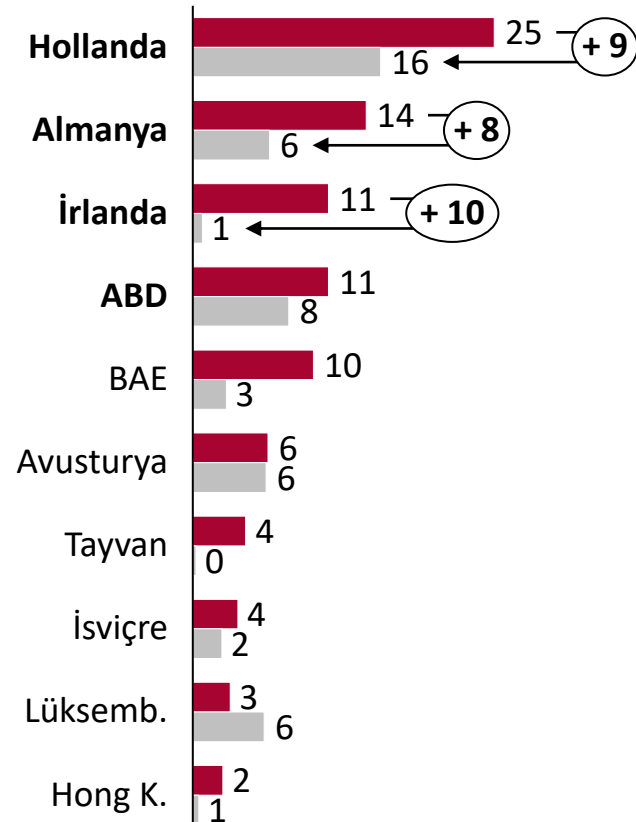
Yatırım sermayesi şeklinde Türkiye'ye gelen UDY'nin coğrafi dağılımı

Öne çıkan noktalar

Bölgesel dağılım, Mayıs 2023, %

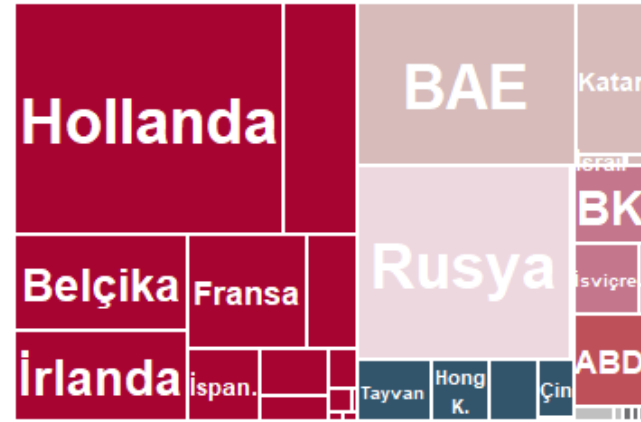

İlk 10 yatırımcı ülke, Mayıs 2023, %

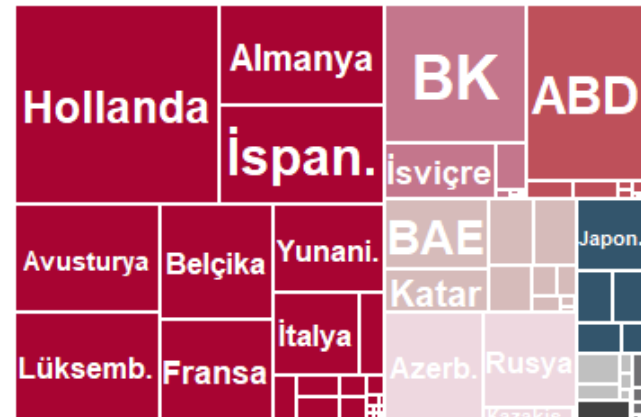

■ Mayıs 2023 ■ 2002-2022 kümülatif

Treemap - 2023 ilk beş ay

Treemap - 2002-2022 kümülatif

2023'ün Mayıs ayında, **AB-27** ülkeleri, %64'lük payları ile Türkiye'ye gelen yatırım sermayesi girişlerinin en büyük kaynağı olmaya devam etti. Bununla birlikte, Amerika kıtası spesifik olarak **Amerika Birleşik Devletleri (ABD)** yatırım sermayesi girişlerinde kayda değer bir pay aldı (%11).

Türkiye'ye gelen yatırım sermayesi girişlerinin ilk dört kaynağı arasında **Hollanda** toplamın %25'ini oluştururken, Hollanda'yı %14 ile **Almanya**, %11 ile **İrlanda** ve %11 ile **ABD** izledi.

İÇİNDEKİLER

1

Yönetici Özeti

2

Yerel Trendler

3

Küresel Trendler

4

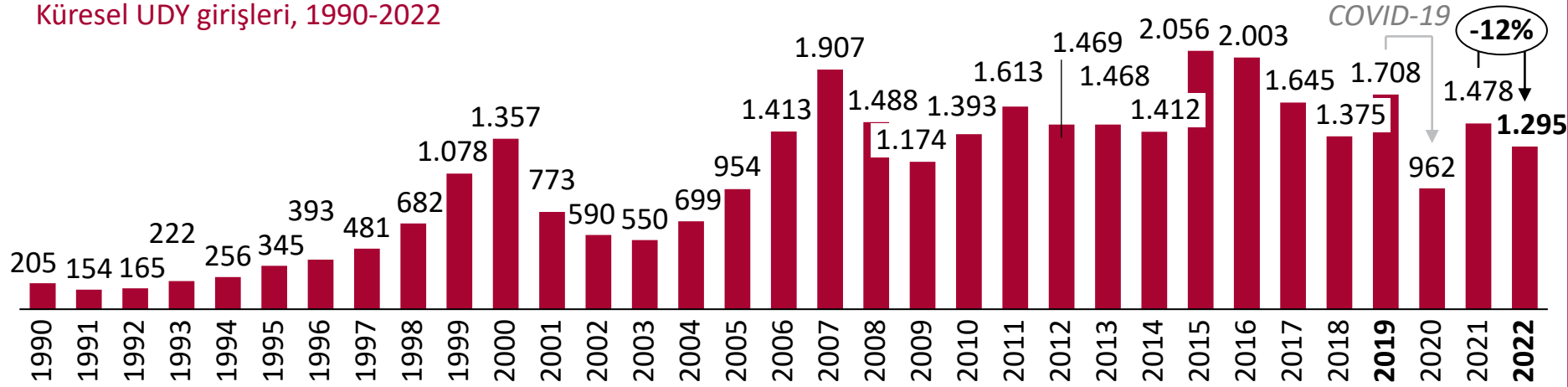
Ek Tablolar

3 2022 yılında küresel UDY akışları %12'lik önemli bir düşüşle pandemi öncesi seviyesinin altına indi

Küresel, bölgesel ve ülke düzeyinde UDY girişleri, milyar \$

Öne çıkan noktalar

Küresel UDY girişleri, 1990-2022

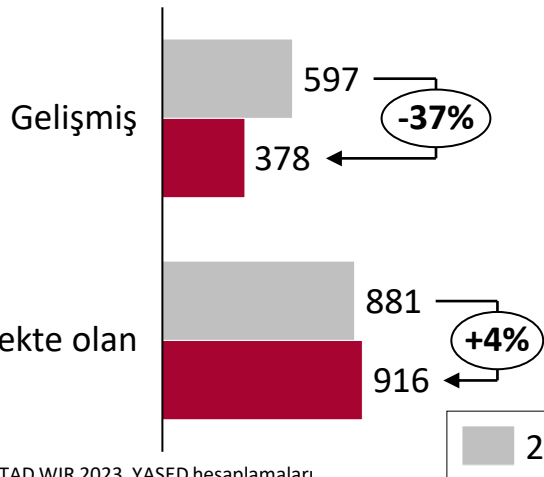

Küresel UDY, **2022 yılında %12'lik bir düşüş yaşadı ve 1,5 trilyon \$'dan 1,3 trilyon \$'a** gerileyerek pandemi öncesi seviyesinin altına düştü.

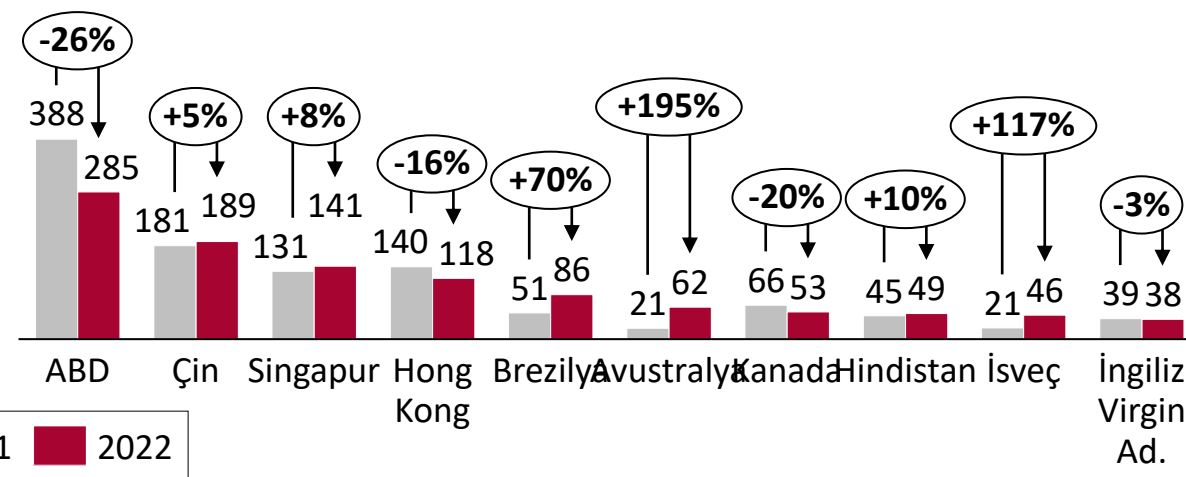
Sınırlı sayıda, görece büyük ekonomide geçerli olmak üzere **gelişmekte olan ülkelerdeki UDY girişlerinde bir artış** görüldü. Özellikle **Brezilya**, 2021 ile 2022 yılları arasında UDY girişlerinde 35 milyar \$'lık önemli bir artış yaşadı. Ayrıca, **Arjantin** (8 milyar \$), **Çin** (8 milyar \$), **Kolombiya** (8 milyar \$), **Şili** (7 milyar \$) ve **Mısır** (6 milyar \$) gibi ülkelerde de UDY girişlerinde büyüme görüldü.

Çin'e yönelik UDY girişlerindeki artışın öncelikli olarak imalat ve yüksek teknolojili sektörlerde gerçekleştiği, bu girişlerin büyük ölçüde Avrupa merkezli çok uluslu şirketler tarafından sağlandığı tespit edilmektedir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler

2022'de en çok UDY çeken ülkeler

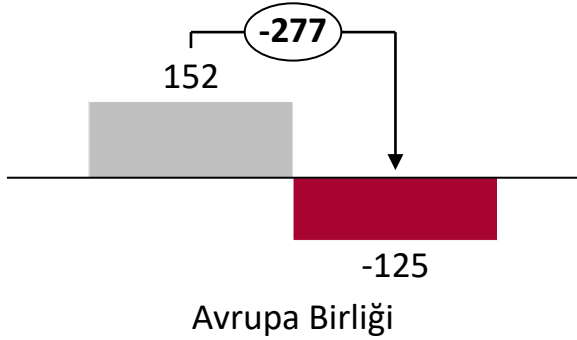
3 AB, UDY düzeyinde en fazla düşüşü yaşayan bölge olurken Latin Amerika ve Karayipler Brezilya'nın etkisiyle önemli bir büyüme yaşadı

Bölge ve ülkelerdeki performans değişiklikleri*, milyar \$

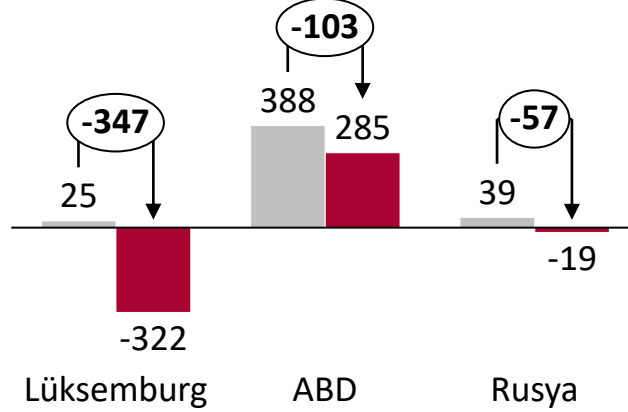
Öne çıkan noktalar

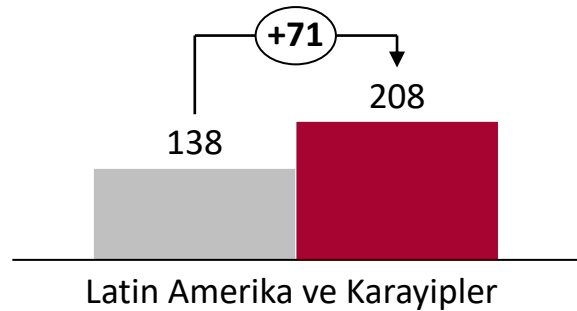
Bölgelere göre en yüksek düşüş

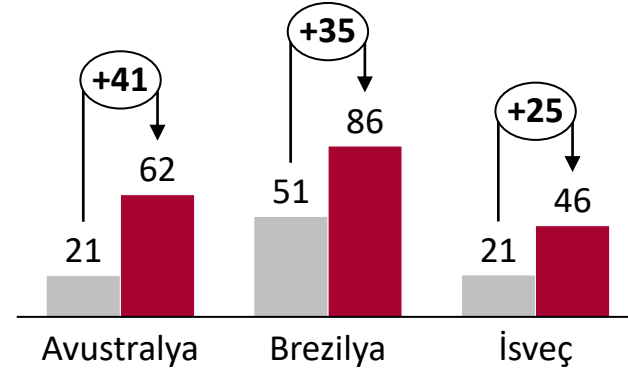
Ülkelere göre en yüksek düşüş

Bölgelere göre en fazla artış

Ülkelere göre en fazla artış

UDY girişlerinde miktar açısından en yüksek düşüş, **AB** bölgesinde görüldü. Öte yandan, Latin Amerika ve Karayipler, büyük ölçüde Brezilya'daki artışın da katkısıyla miktar açısından en yüksek artışın gerçekleştiği bölge oldu. Bölgeye gerçekleşen UDY girişlerindeki toplam 71 milyar \$'lık artışın 35 milyar \$'ı **Brezilya'daki** girişlerde gerçekleşen artıştan kaynaklanmaktadır.

Tek tek ülkeler düzeyinde gerçekleşen UDY girişleri incelendiğinde, telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren çok uluslu bir şirkette gerçekleşen önemli miktardaki sermaye çıkışı nedeniyle **Lüksemburg'un**, UDY girişlerinde ciddi bir düşüş yaşadığı görülmektedir. Lüksemburg'a gerçekleşen UDY girişlerindeki bu düşüş, AB'de gözlenen düşüşe neden olan faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, AB içindeki diğer ülkelerin, örneğin 35 milyar \$'lık düşüşle Almanya ve 13 milyar \$'lık düşüşle Belçika'nın da UDY girişlerinde önemli düşüşler yaşadığı görülmektedir.

ABD'de gerçekleşen düşüş genellikle sınır ötesi birleşme ve satın alma işlemlerinde (M&A) gerçekleşen düşüşle ilişkilendirilmektedir. Nitekim M&A işlemleri genellikle ABD'ye gelen UDY girişlerinin toplamında önemli bir rol oynamaktadır.

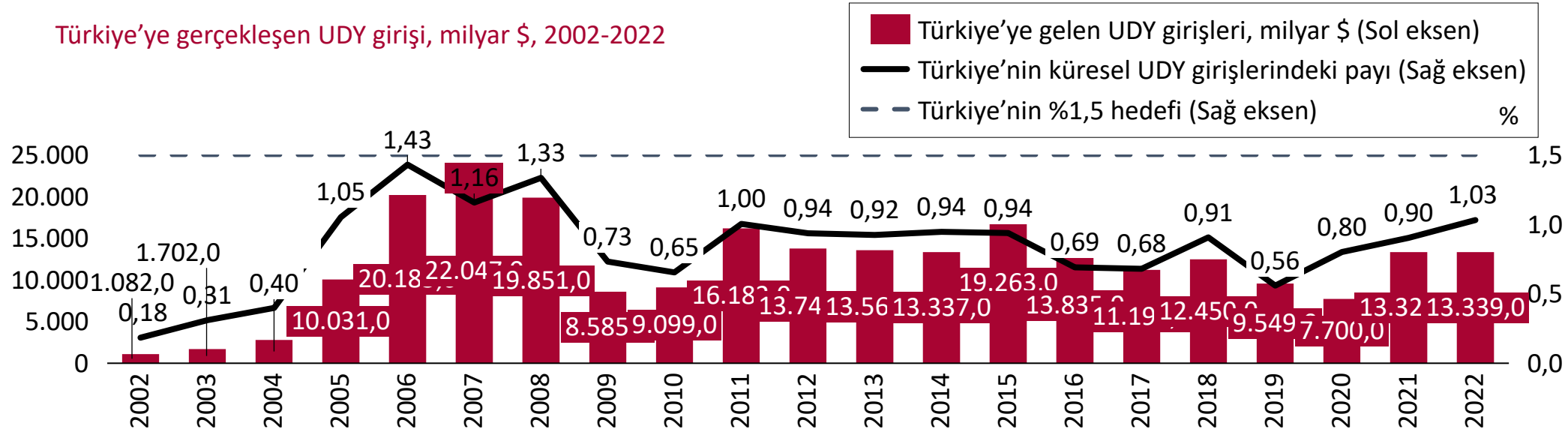
Ek olarak, devam eden Rusya-Ukrayna savaşının UDY akışları üzerinde belirgin bir etkisi olduğu gözlemlenmektedir. **Rusya**, UDY girişlerinde en fazla düşüş yaşanan üçüncü ülke olarak öne çıkmaktadır.

3 Türkiye, küresel UDY pazarında %1 paya ulaşmış olsa da, daha fazla yatırım için kullanılmamış önemli bir potansiyel mevcut

Türkiye'nin küresel UDY pazarındaki konumu

Öne çıkan noktalar

Türkiye'ye gerçekleşen UDY girişi, milyar \$, 2002-2022

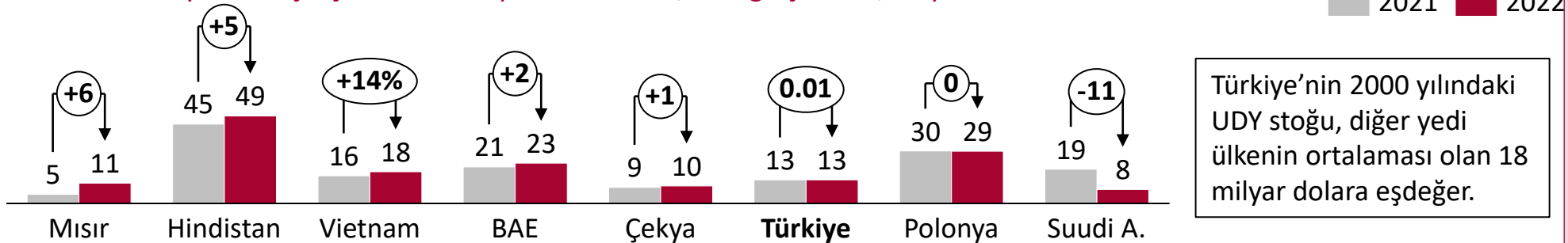

2022 yılında **Türkiye** 13,3 milyar \$'lık UDY girişi kaydederken Türkiye'nin **küresel UDY girişlerinden aldığı pay %1** olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin aldığı payda son yıllarda artış gözlemlense de Türkiye'nin %1,5 olan küresel UDY pazar payına ulaşma hedefi için mevcut UDY patikasında değişikliğe ihtiyaç duyuluyor.

Türkiye, UDY çekme konusunda önemli ilerlemeler kaydetmiş olsa da, karşılaştırmaya konu ülkelerin performanslarıyla kıyaslandığında halen **büyük bir yatırım potansiyeli** bulunmaktadır.

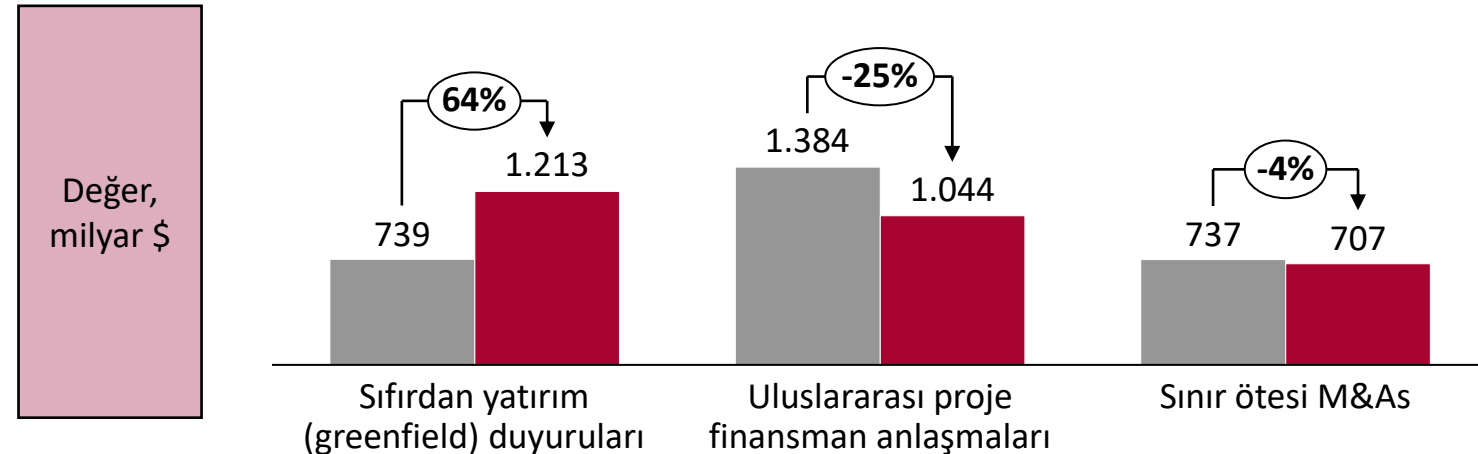
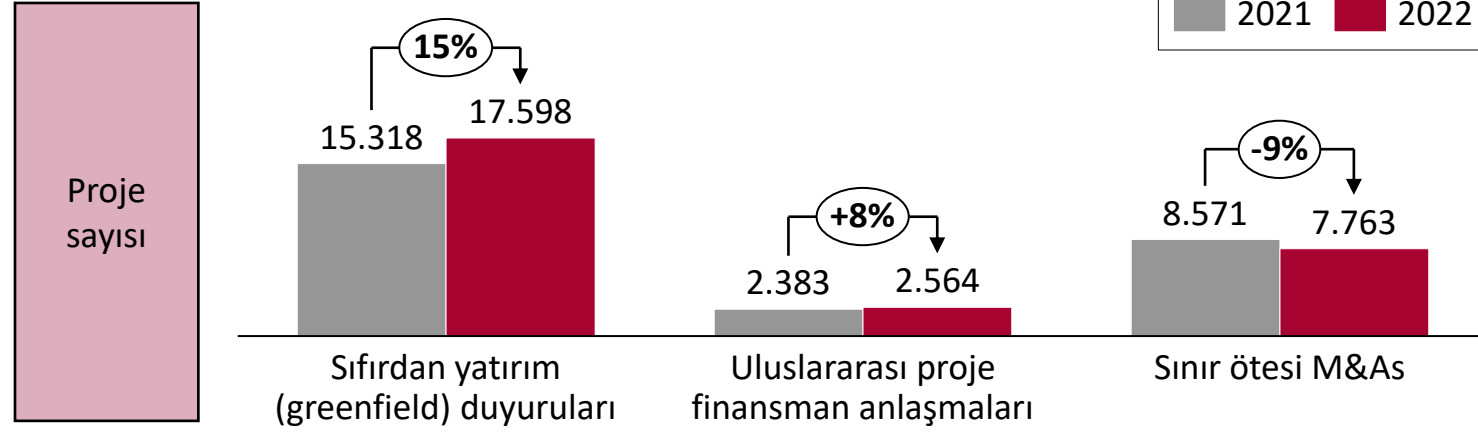
Seçili ülkelerin Türkiye ile karşılaştırılmalı UDY performansları, UDY giriş hacmi, milyar dolar 2021 ve 2022

Türkiye'nin 2000 yılındaki UDY stoğu, diğer yedi ülkenin ortalaması olan 18 milyar dolara eşdeğer.

3 2022'deki zayıf performansa rağmen sıfırdan yatırımlardaki ivmeyle 2023 için temkinli bir iyimserlik gözlemleniyor

Proje türlerine göre yatırım eğilimleri

Öne çıkan noktalar

UNCTAD tarafından 5 Temmuz 2023 tarihinde yayınlanan güncel Dünya Yatırım Raporu'na göre, sağlık, iklim değişikliği ve ekonomik şoklar gibi bir dizi bağlantılı kriz nedeniyle küresel yatırım görünümü 2022'de olumsuz bir tablo sunmaktaydı. Bu krizler, yatırımcılar arasında belirsizliğe yol açarken ilk başta yükselen enflasyon, küresel durgunluk endişeleri ve finansal piyasalardaki dalgalanmalar, birçok yatırım planının 2022'nin başında askıya alınmasına neden oldu. Ancak uluslararası yatırım akışları, başlangıçtaki beklentilerin ötesinde bir direnç gösterdi.

Özellikle, sıfırdan yatırım (greenfield) projelerinde olumlu bir denge sağlandı. Rapora göre, sıfırdan yatırım proje duyurularının sayısı 2022'de %15 arttı ve 2023'ün birinci çeyreğindeki veriler de güçlü bir performansa işaret ediyor. Ayrıca, 2022'de sıfırdan yatırım projelerinin toplam değeri, 2021'e kıyasla %64 arttı. Bununla birlikte, uluslararası proje finansman anlaşmalarında ve sınır ötesi birleşme ve satın almalarda bazı düşüşler yaşandı. Sınır ötesi birleşme ve satın alma işlemlerinin sayısı %9 azaldı ve bu işlemlerin toplam değeri %4 düştü. Uluslararası proje finansman anlaşmalarının sayısının %8 artmasına rağmen, toplam değeri %25 ile önemli ölçüde azaldı. Sonuç olarak, toplam UDY 2022'de ivme kaybetti. Bununla birlikte, **sıfırdan yatırım projelerindeki olumlu ivme göz önüne alındığında, 2023 için temkinli bir iyimserlik değerlendirilmektedir.**

3 Yenilenebilir enerji ve yarı iletkenler, sıfırdan yatırımlar için ana odak noktası olmaya devam ediyor

En fazla sıfırdan yatırım projesi duyurulan endüstriler, 2021 ve 2022

■ 2021 ■ 2022

Öne çıkan noktalar

Değer, milyar \$	2021	2022	Proje sayısı	2021	2022
Enerji ve gaz tedarigi	141	362	518	556	
Elektronik ve elektrikli ekipmanlar	138	181	1.100	1.167	
Bilgi ve iletişim	106	120	3.887	5.024	
Madencilik endüstrisi	12	95	59	89	
İnşaat	49	62	332	211	
Otomotiv	39	59	718	694	
Taşıma ve depolama	36	56	765	978	
Temel metal ve metal ürünler	12	43	228	225	
Kimyasal	23	26	456	474	
Finans ve sigorta	15	22	727	1.032	

2022 yılında, UDY alanında en fazla sıfırdan yatırım projesinin gerçekleştiği sektörler **enerji ve gaz tedarigi, elektronik ve elektrikli ekipmanlar** ile **bilgi ve iletişim** olarak sıralanmaktadır. Yıl içerisinde duyurulan en büyük 10 projenin üçü **yarı iletkenlerle** ilgiliyken beş proje de **yenilenebilir enerji** alanında gerçekleşmiş bulunmakta olup yenilenebilir enerji alanında 2015 yılındaki Paris Anlaşması'ndan bu yana önemli bir artış kaydedilmektedir. Bununla birlikte, bu artışın çok büyük bir kısmının gelişmiş ülkelerde yoğunlaştığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Ayrıca, tedarik zinciri risklerine ve yeniden yapılanma baskılarına duyarlı olan **Küresel Değer Zincirlerine** yoğun bir şekilde bağımlı olan sektörlerdeki yatırım projelerinin sayısı, miktar açısından %5, değer açısından ise %34 **artmıştır**.

3 SKA'lar ile ilgili artan sıfırdan yatırımlar ve uluslararası proje finansmanına rağmen, yatırım açığı hala kapanmamış durumda

SKA'larla ilgili uluslararası özel yatırımlar, proje sayısı

Öne çıkan noktalar

2021-2022 2015-2022

	2021-2022	2015-2022
Altyapı Ulaşım altyapısı, yenilenebilir dışındaki enerji üretimi ve dağıtımı, telekomünikasyon	 	%26 %16
Yenilenebilir enerji Yenilenebilir enerji üretimi için tesisler, tüm kaynaklar		%8 %21
WASH Endüstrilere ve hanelere su ve sanitasyon sağlanması		%20 %13
Tarım-gıda sistemleri Tarımsal üretim ve süreçler; gübre, pestisit ve diğer kimyasallar; Ar-Ge; teknoloji		%6 -%19
Sağlık ve eğitim Hastane tesisleri, okul binaları ve hizmet sunumu için diğer altyapılar	 	%8 %11

“Herkes için Sürdürülebilir Enerjiye Yatırım” teması ile paylaşılan güncel UNCTAD raporu, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar) ile ilgili sıfırdan yatırımlar ve uluslararası proje finansmanlarını değerlendirirken, gelişmekte olan ülkelerde 2015 yılında 290 milyar \$ değerinde olan bu yatırımların 2022 yılında 471 milyar \$'a yükseldiği tespitini paylaşmaktadır. **Altyapı ve telekomünikasyon** projeleri %26 büyürken, su, sanitasyon ve hijyen alanında %20'lik bir artış yaşandığı görülmektedir. Tarım ve gıda sektörlerinin durağan kaldığı saptanmaktadır. **Yenilenebilir enerji** ise 2015 ile 2022 yılları arasında %21'lik artış performansı ile en fazla artışın gerçekleştiği alan olarak öne çıkmaktadır.

Ülkeler, **Ulusal Katkı Beyanlarında** (Nationally Determined Contributions - NDCs) enerji geçiş hedefleri ve stratejileri için ayrıntılı yatırım planlama düzeylerine göre farklılık göstermektedir. 147 gelişmekte olan ülkeden 48'i yatırım gereksinimleri hakkında bilgi sağlamak ve 40'ı potansiyel yatırım kaynaklarını tartışmaktadır. Diğer yandan **tüm SKA sektörlerindeki toplam yatırım açığı yılda 4 trilyon \$'ın üzerine çıkmıştır.**

Uluslararası proje finansmanı, yenilenebilir enerji sektöründeki toplam proje finansmanı değerlerinin **%55'ini oluştururken** bu istatistik **UDY'nin** yeşil dönüşümü kolaylaştırmada oynadığı **önemli rolü** doğrulamaktadır.

Türkiye, Meksika ve BAE ile birlikte tarım ve gıda sektöründe sıfırdan yatırımlarda dikkate değer bir büyüme göstermiştir. Türkiye ayrıca **güneş enerjisi bileşeni** projelerini çekerken ve **rüzgar enerjisi bileşenlerinin üretiminde** İngiltere ve ABD'den sonra, Hindistan ve Çin'den önce sıralanmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1

Yönetici Özeti

2

Yerel Trendler

3

Küresel Trendler

4

Ek Tablolar

4 Ek Tablolar

* 2023 Mayıs itibarıyla

Türkiye'ye gelen UDY'nin toplam hacmi, milyon \$

	Yıllık veri													Aylık veri (İlk 5 ay)	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022	2023
Türkiye'ye gelen UDY girişleri	9099	16182	13744	13563	13337	19263	13835	11190	12450	9549	7700	13325	13339	5202	4384
UDY sermaye girişi	6256	16136	10761	10523	8632	12181	7579	7401	6699	5881	5791	7098	6759	3289	2301
Net gayrimenkul	2494	2013	2636	3049	4321	4156	3890	4643	5915	4979	3954	5634	6273	2277	1958
Diğer	349	-1967	347	-9	384	2926	2366	-854	-164	-1311	-2045	593	307	-364	125

Partner ülke ve sektörler göre Türkiye'ye gelen UDY sermaye girişleri, milyon \$

Partner ülke

Sıra*	Ülke	Yıllık veri			Aylık veri (İlk 5 ay)	
		2020	2021	2022	2022	2023
1	Hollanda	598	749	863	376	542
2	Rusya	1	3	24	18	359
3	BAE	65	449	271	2	310
4	Almanya	287	479	697	141	149
5	Belçika	73	83	82	40	143

Sektör

Sıra*	Sektör	Yıllık veri			Aylık veri (İlk 5 ay)	
		2020	2021	2022	2022	2023
1	Toptan ve perakende ticaret	804	3392	1604	617	314
2	Elektrik dağıtım	49	129	360	42	258
3	Kimyasal	244	284	151	31	230
4	BİT	1362	677	246	121	225
5	Finans	1400	177	1794	1559	219

YASED Rakamlarla UDY Bülteni

Ayşegül DÜŞÜNDERE
Ekonomi Araştırmaları Direktörü, YASED
aysegul.dusundere@yased.org.tr

Resmi Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin aylık olarak açıklanmasını takiben, Rakamlarla UDY bülteni hazırlanarak YASED web sitesi üzerinden paydaşlara duyurulmaktadır. Bültende, Türkiye'ye gelen UDY'nin mevcut durumu, sektörel ve coğrafi dağılımı, küresel eğilimler de dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

Yasal Uyarı: Raporlarda yer alan analizlerden elde edilen sonuçlar, raporların hazırlanma döneminde mevcut olan bilgilere dayanmakta olup, takip eden dönemlerde yapılacak değerlendirmelere dayanak teşkil etmemektedir. Raporlarda yer alan hiçbir beyan ve tahmin, YASED'in bilgi ve deneyime dayalı olarak gelecekte beklenen ekonomik değerler ve sonuçlar hakkındaki görüşlerini temsil etmemektedir. Bu raporlarda yer alan bilgiler, finansal ve/veya ekonomik tavsiye ve/veya profesyonel nitelikte veya başka herhangi bir şekilde tavsiye teşkil ettiği şeklinde yorumlanamaz. YASED, bu raporlar boyunca sağlanan herhangi bir beyan ve/veya tahminin kullanılması, alıntılanması veya atıfta bulunulmasından kaynaklanan veya bunlarla ilgili herhangi bir kayıp veya zarardan sorumlu değildir. Raporların fikri mülkiyet ve diğer mülkiyet hakları YASED'e ait olup, bu raporlara ilişkin tüm haklar açıkça belirtilmedikçe saklıdır.

İLETİŞİM